

# Popis předmětu

|                          |                      |                  |                  |
|--------------------------|----------------------|------------------|------------------|
| <b>Zkratka předmětu:</b> | CBG/9EDVR            | <b>Strana:</b>   | 1 / 4            |
| <b>Název předmětu:</b>   | Didaktika vlastivědy |                  |                  |
| <b>Akademický rok:</b>   | 2023/2024            | <b>Tisknuto:</b> | 28.05.2024 19:10 |

|                                          |                                                 |          |          |                                 |               |
|------------------------------------------|-------------------------------------------------|----------|----------|---------------------------------|---------------|
| <b>Pracoviště / Zkratka</b>              | CBG / 9EDVR                                     |          |          | <b>Akademický rok</b>           | 2023/2024     |
| <b>Název</b>                             | Didaktika vlastivědy                            |          |          | <b>Způsob zakončení</b>         | Zkouška       |
| <b>Akreditováno/Kredity</b>              | Ne, 1 Kred.                                     |          |          | <b>Forma zakončení</b>          | Ústní         |
| <b>Rozsah hodin</b>                      | Přednáška 5 [HOD/SEM]                           |          |          | <b>Zápočet před zkouškou</b>    | ANO           |
| <b>Obs/max</b>                           | Statut A                                        | Statut B | Statut C | <b>Počítán do průměru</b>       | ANO           |
| <b>Letní semestr</b>                     | 0 / -                                           | 0 / -    | 0 / -    | <b>Min. (B+C) studentů</b>      | 10            |
| <b>Zimní semestr</b>                     | 0 / -                                           | 0 / -    | 0 / -    | <b>Opakovaný zápis</b>          | NE            |
| <b>Rozvrh</b>                            | Ano                                             |          |          | <b>Vyučovaný semestr</b>        | Zimní semestr |
| <b>Vyučovací jazyk</b>                   | Čeština                                         |          |          | <b>Počet dnů praxe</b>          | 0             |
| <b>Volně zapisovatelný předmět</b>       | Ano                                             |          |          | <b>Hodn. stup. zp. před zk.</b> | S N           |
| <b>Hodnotící stupnice</b>                | 1 2 3 4                                         |          |          |                                 |               |
| <b>Počet hodin kontaktní</b>             | Ano v případě předchozího hodnocení 4 nebo nic. |          |          |                                 |               |
| <b>Automat. uzn. záp. před zk.</b>       |                                                 |          |          |                                 |               |
| <b>Periodicita</b>                       | K                                               |          |          |                                 |               |
| <b>Nahrazovaný předmět</b>               | CBG/EDVL                                        |          |          |                                 |               |
| <b>Vyloučené předměty</b>                | Nejsou definovány                               |          |          |                                 |               |
| <b>Podmiňující předměty</b>              | Nejsou definovány                               |          |          |                                 |               |
| <b>Předměty informativně doporučené</b>  | Nejsou definovány                               |          |          |                                 |               |
| <b>Předměty, které předmět podmiňuje</b> | Nejsou definovány                               |          |          |                                 |               |

## Cíle předmětu (anotace):

Cílem předmětu je získání kompetencí k výuce učiva vlastivědného charakteru v rámci předmětů o přírodě a společnosti na 1. stupni ZŠ. Student/-ka získá potřebné vědomosti, dovednosti a utváří si adekvátní postoje, potřebné k provádění didaktických analýz a didaktické transformace příslušného učiva, osvojí si teoreticky a částečně prakticky (na konkrétních příkladech) metodické postupy výuky učiva o přírodě a společnosti, a to v kontextu s předchozími kompetencemi, získanými v obecně pedagogických a psychologických disciplínách.

## Požadavky na studenta

Předložení písemně vypracovaných úkolů zadáných v seminářích. Splnění podmínek písemného testu. Zpracovat PowerPointovou prezentaci na zadané téma a vystoupit s ní před spolužáky.

## Obsah

- Didaktika vlastivědy jako vědní obor, didaktická transformace vědeckých poznatků různých oborů do didaktického systému vlastivědy, význam vlastivědného vyučování na primární škole.
- Vznik a vývoj vlastivědného vyučování u nás od jeho počátků do současnosti, charakteristika základních vývojových etap předmětů o přírodě a společnosti.
- Vlastivědné vyučování v didaktických systémech vybraných jiných zemí, srovnání s výukou u nás.
- Charakteristika pojetí výuky vlastivědy v současné době /v rámci výchovně vzdělávacích programů Základní škola, Obecná škola, Národní škola/.
- Charakteristika pojetí výuky vlastivědy v současné době - oblast Člověk a jeho svět v Rámcovém vzdělávacím programu základního vzdělávání.
- Metodický a faktografický rozbor obsahových celků současné školní vlastivědy (základy kartografie, orientace dítěte v prostoru, vybrané obecné fyzikogeografické a socioekonomické poznatky, fyzikogeografická a socioekonomická charakteristika místního regionu, naší vlasti, Evropa a svět apod./.
- Metodický a faktografický rozbor obsahových celků současné školní vlastivědy /pokračování/.
- Mezipředmětové vztahy na horizontální a vertikální úrovni, kroskurikulární témata RVP ZV.
- Vytváření představ, pojmů, dovedností a návyků, rozvoj logického myšlení ve vlastivědě. Vyučovací zásady a metody, jejich

- specifičnost ve výuce vlastivědy.  
 10. Organizační formy výuky vlastivědy.  
 11. Specifické didaktické prostředky ve výuce vlastivědy.  
 12. Výchovná stránka vlastivědného vyučování.  
 13. Vlastivěda ve školním vzdělávacím programu.

## Studijní opory

## Garanti a vyučující

- **Garanti:** Doc. PaedDr. Alena Matušková, CSc. (100%)
- **Přednášející:** Doc. PaedDr. Alena Matušková, CSc. (100%)

## Literatura

- **Doporučená:** Matušková, Alena. *Cvičení z didaktiky vlastivědy*. Plzeň : Vydavatelství Západočeské univerzity, 1998. ISBN 80-7082-482-4.
- **Doporučená:** Toušek, Václav. *Česká republika : portréty krajů*. Praha : Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2005. ISBN 80-239-6305-8.
- **Doporučená:** Kühnlová, Hana. *Kapitoly z didaktiky geografie*. Praha : Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-995-2.
- **Doporučená:** Kyriacou, Chris. *Klíčové dovednosti učitele : cesty k lepšímu vyučování*. Praha : Portál, 1996. ISBN 80-7178-022-7.
- **Doporučená:** Průcha, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-631-4.
- **Doporučená:** Pasch, Marvin; Koldinský, Milan. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině: jak pracovat s kurikulem*. Praha : Portál, 1998. ISBN 80-7178-127-4.
- **Doporučená:** Průcha, Jan. *Pedagogická evaluace : hodnocení vzdělávacích programů, procesů a výsledků*. Brno : Masarykova univerzita, 1996. ISBN 80-210-1333-8.
- **Doporučená:** *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Stařeč: Infra, 2005. ISBN 80-86666-24-7.
- **Doporučená:** *Současné platné učebnice, pracovní sešity a metodické příručky pro výuku vlastivědy..*
- **Doporučená:** *Standard základního vzdělávání : včetně Pokynu MŠMT ČR k využití Standardu základního vzdělávání a Doplnku ke Standardu základního vzdělávání*. Praha : Fortuna, 1999. ISBN 80-7168-602-6.
- **Doporučená:** Hájek, Jan. *Vybrané kapitoly z didaktiky geografie*. Plzeň : Západočeská univerzita, 2003. ISBN 80-7082-988-5.

## Časová náročnost

### Všechny formy studia

| Aktivity                                                              | Časová náročnost aktivity [h] |
|-----------------------------------------------------------------------|-------------------------------|
| Kontaktní výuka                                                       | 26                            |
| Vypracování seminární práce v magisterském studijním programu [5-100] | 20                            |
| Příprava na zkoušku [10-60]                                           | 30                            |
| Příprava na dílčí test [2-10]                                         | 5                             |
| <b>Celkem:</b>                                                        | <b>81</b>                     |

## Hodnotící metody

Odborné znalosti - odborné znalosti dosažené studiem předmětu jsou ověřovány hodnotícími metodami:

Písemná zkouška,

Demonstrace dovedností (praktická činnost),  
Individuální prezentace,  
Průběžné hodnocení,  
Seminární práce,

### Předpoklady

**Odborné znalosti - pro úspěšné zvládnutí předmětu se předpokládá, že je student před zahájením výuky schopen:**

obecné: absolvování základních pedagogických a psychologických předmětů. Specifické: žádné

### Vyučovací metody

**Odborné znalosti - pro dosažení odborných znalostí jsou užívány vyučovací metody:**

Přednáška založená na výkladu,  
Přednáška s demonstrací,  
Přednáška s diskusí,  
Seminární výuka (diskusní metody),  
Řešení problémů,  
Analyticko-kritická práce s textem,  
Demonstrace dovedností,  
Samostudium,  
Samostatná práce studentů,  
Individuální konzultace,  
Diskuse,

### Výsledky učení

**Odborné znalosti - po absolvování předmětu prokazuje student znalosti:**

- pochopit obsah a místo didaktiky vlastivědy v rámci ostatních didaktických disciplín;
- pochopit na základě znalostí historických souvislostí, vývojového přehledu výuky vlastivědy na našich školách, některých příkladech ze zahraničí a znalostí současných výchovně vzdělávacích potřeb, kurikulárních dokumentů a školského systému místo a význam vlastivědného učiva a v našem výchovně vzdělávacím systému;
- osvojit si odbornou terminologii a doplnit si případné mezery ve znalostech obsahového základu předmětu;
- chápat základní zákonitosti, vztahy a souvislosti vlastivědného učiva;

**Odborné dovednosti - po absolvování předmětu prokazuje student dovednosti:**

- být schopen/schopna formulovat hlavní a dílčí cíle vlastivědného vyučování, zapracovat je do školního vzdělávacího programu;
- provést didaktickou analýzu učiva a didaktickou transformaci vlastivědných poznatků do vzdělávacího systému školy i jednotlivých organizačních forem výuky;
- dokázat promítnout základní zákonitosti, vztahy a souvislosti vlastivědného učiva adekvátně vzhledem k věku žáků, místnímu regionu i obecným požadavkům kurikulárních dokumentů v praktické činnosti (při plánování učiva, přípravách na vyučovací hodiny a vycházky, v projektech ap.);
- zvládat jednotlivé metody, používané ve vlastivědném vyučování;
- dokázat přizpůsobit své metodické postupy úrovni a potřebám žáků, podmínkám školy a regionu, - chápe nutnost a dokáže konkrétně směřovat vyučování vlastivědy tak, aby byly u žáků vytvářeny průběžně klíčové kompetence;
- dokázat posoudit adekvátně různé didaktické prostředky pro výuku vlastivědy, být schopen jejich vhodného výběru a v některých případech i jejich vlastní tvorby (např. PowerPointové prezentace, videoukázky, fotografie, schémata, pracovní listy ap.);
- být schopen/schopna zapracovat do výuky předmětu problematiku průřezových témat a zvládat výchovnou problematiku disciplíny;
- být schopen/schopna integrace poznatků různých vědních oborů do výuky předmětu;
- být schopen evaluace v rámci předmětu (rozvíjeny jsou především kompetence k učení, komunikativní, sociální, kompetence řešení problémů; z profesních kompetencí učitele jsou rozvíjeny zejména kompetence organizační a řídicí, didaktické, komunikativní, kompetence reflexe vlastní činnosti; prohlubovány jsou i kompetence odborně předmětové);

**Obecné způsobilosti - po absolvování předmětu je student schopen:**

mgr. studium: samostatně a odpovědně se rozhodují v nových nebo měnících se souvislostech nebo v zásadě se vyvíjejícím prostředí s přihlédnutím k širším společenským důsledkům jejich rozhodování,

mgr. studium: samostatně řeší etické problémy,

**Předmět je zařazen do studijních programů:**

| Studijní program                    | Typ stud.   | Forma stud. | Obor                               | Etapa | V.st. | pl. | Rok  | Blok             | Statut | D.roč. | D.sem. |
|-------------------------------------|-------------|-------------|------------------------------------|-------|-------|-----|------|------------------|--------|--------|--------|
| Studium v oblasti pedagogických věd | Celoživotní | Kombinovaná | DVPP - Učitelství pro 1. stupeň ZŠ | 1     | 1     |     | 2023 | Povinné předměty | A      | 2      | ZS     |